

ZPRAVODAJ
SPOLEČNOSTI BEDŘICHA SMETANY
SEKCE SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA
2007

ZPRAVODAJ

SPOLEČNOSTI BEDŘICHA SMETANY SEKCE SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA

číslo 2

Praha, prosinec 2007

Přehled:	str.:
Obsah – Úvod	2
<u>Pořady Společnosti Bedřicha Smetany v roce 2007</u>	3
- Výročí některých významných událostí v životě B. Smetany	3
- Pietní vzpomínka u hrobu Bedřicha Smetany	4
- Beseda s pracovníky Muzea B. Smetany o jejich činnosti	5
- Smetanovský tenorista Otakar Mařák (1872 - 1939)	7
- Zájezd SBS do západních Čech	10
- Návštěva Olšanských hřbitovů	12
- Edvard Grieg (+1907) - norský Smetana a Dvořák	14
- 125. výročí prvního souborného provedení Mé vlasti	16
- Smetanova libretistka Eliška Krásnohorská (*1847)	18
- Nahrávka klavírního díla Bedřicha Smetany v Dánsku	21
- Adventní pořad o "moravském Rybovi" Josefu Schreierovi	22
<u>Členství ve Společnosti Bedřicha Smetany</u>	24

Úvod

V letošním roce Společnost Bedřicha Smetany (SBS) již jako samostatná sekce Společnosti Národního muzea (SNM - založené r. 1822) pokračovala v činnosti, jak ji v předchozích letech vyvíjela ve svazku České hudební společnosti. Všichni řádně nově evidovaní členové SBS jsou tedy současně členy SNM a z tohoto titulu dostávají také Zprávy SNM za r. 2007 i brožuru PhDr. Karla Sklenáře, DrSc. "Společnost Národního muzea v dějinách i v současnosti".

Výbor SBS pracoval nadále v původním složení: Profesor Jan Novotný (předseda), Dr. Václav Němec (místopředseda a jednatel), PhDr. Olga Mojžíšová (ředitelka Muzea Bedřicha Smetany), PhDr. Drahomíra Čáslavská, Jitka Čechová, PhDr. Božena Dlouhá, Hana Hrubešová. Na valném shromáždění SNM 7. června 2007 byl do jejího nového výboru za SBS zvolen Dr. Václav Němec.

Pořady Společnosti B. Smetany v roce 2007

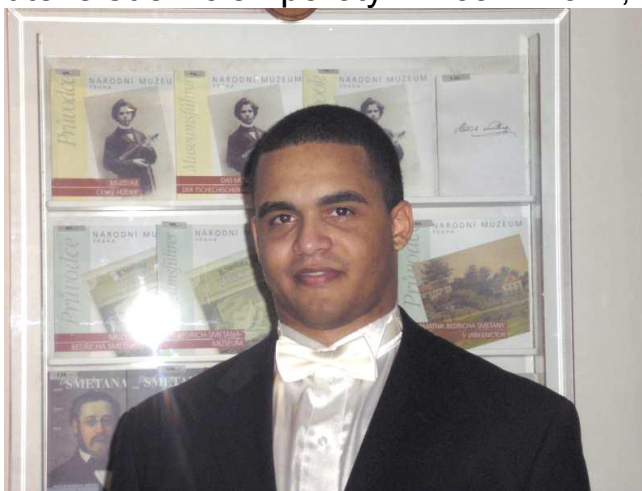
Výročí některých významných událostí v životě Bedřicha Smetany

V úterý 27. února odpoledne v Muzeu B. Smetany připomenul Dr. Václav Němec tyto události:

- a) **5. března 1827** se v Klatovech narodila **Kateřina Kolářová**, pozdější první choť B. Smetany;
- b) v polovině r. 1847 se Smetana rozhodl pro kariéru klavírního virtuóza; opustil místo domácího učitele hudby v rodině hraběte Thuna zahájil první turné v Plzni; už jeho druhý **koncert v Chebu 7. srpna 1847** zásadně změnil Smetanovu další životní dráhu: pro nezáměr publika (přišli jen 4 návštěvníci) odvolal všechny další ohlášené koncerty v západočeských lázních a vrátil se do Prahy, kde se po určitou dobu věnoval pedagogické činnosti;
- c) **na jaře 1857 se B. Smetana vrátil z první sezóny ve švédském Göteborgu** ke své rodině; brzy ho zastihla zpráva o **úmrtí jeho otce** v Novém městě nad Metují – pohřbu se zúčastnil; na podzim odjel opět do Švédska, tentokrát už doprovázen rodinou.

* * *

V tradičním pořadu se představil minirecitalem nositel Ceny Viléma Zítka z Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v Karlových Varech v listopadu předchozího roku. Za r. 2006 to byl barytonista **Filip Bandžak** (stal se též laureátem 1. ceny v soutěži Junior). Klavírní doprovod zajistila Natalia Korotková. Postřehy z karlovarské soutěže sdělil člen poroty Dr. Jan Králík, CSc.

Filip Bandžak

Pietní vzpomínka u hrobu Bedřicha Smetany

se konala na Vyšehradském hřbitově 2. března 2007 v den 183. výročí jeho narození; bylo připomenuto také 135. výročí narození slavného smetanovského pěvce Otakara Mařáka, jehož tělesné pozůstatky jsou uloženy v hrobce Slavína.

Skupina účastníků před pietním aktem

Beseda s pracovníky Muzea Bedřicha Smetany

v úterý 20. března odpoledne

Na přátelské besedě ředitelka Muzea Dr. Olga Mojžíšová představila odborné pracovníky, kteří pak referovali o sbírkách a fondech, o něž pečují. Chyběl jen nemocný PhDr. Milan Pospíšil, CSc. - kurátor notového archívu, fonotéky, sbírky libret a správce knihovny. Pracovníci Muzea se postarali "vlastními silami" též o hudební program.

Na obrázku jsou tito pracovníci (zleva):

Mgr. Radmila Habánová - kurátorka sbírky tiskové dokumentace
Mgr. Taťána Součková - kurátorka scénografické sbírky
PhDr. Olga Mojžíšová - vedoucí MBS, kurátorka fondu B. Smetana
Bc. Kateřina Viktorová - kurátorka sbírky nenotových archiválií
Ing. František Weishaupt - dozor v expozici MBS
Mgr. Jana Plecítá - kurátorka fotografické a výtvarné sbírky, sbírky trojrozměrných předmětů
Jiří Opata - správce objektu MBS
Karel Dvořák – úklid

Z hudební produkce pracovníků Muzea Bedřicha Smetany

Hovoří vedoucí Muzea B. Smetany PhDr. Olga Mojžíšová

Smetanovský tenorista Otakar Mařák (1872 - 1939)

v úterý 17. dubna odpoledne v Muzeu B. Smetany

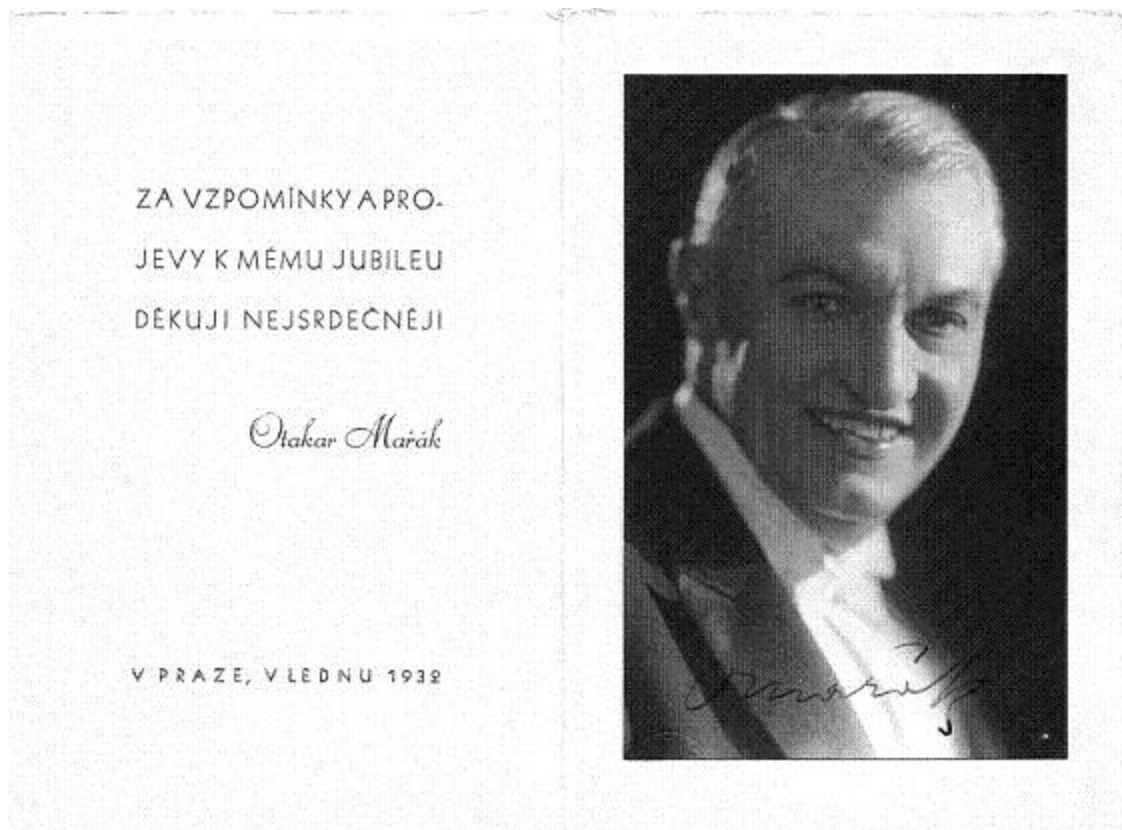
V úvodní přednášce podal Dr. Václav Němec přehled o životě a díle jednoho z nejméně známých zjevů mezi českými pěvci, který dosáhl ve své době ojedinělých mezinárodních úspěchů. Svůj výklad proložil i osobními vzpomínkami, protože od svého narození byl Mařákovým sousedem až do září 1934, kdy pěvec odjel naposled do USA. Životní osudy O. Mařáka byly plné zvrátů i tragických událostí, přesto dosud neexistuje žádná dokumentární monografie, ani žádný román.

Otakar Mařák se narodil v Ostřihomi 5. ledna 1872. Už v mládí projevoval umělecké sklony, ale výtvarné (strýc Julius Mařák byl významným českým malířem), studoval umělecko-průmyslovou školu a pak i Akademii (u Maxe Pirnera a Václava Brožíka, m. j. byl spolužákem Maxe Švabinského). V rodině byli však také hudebníci - bratr Jan houslistou (i pedagogicky činným), sestra harfenistkou. Na oslavě Mikuláše Alše Mařákovův amatérský zpěv upoutal pozornost ředitele Národního divadla F. A. Šubrt, který mu doporučil studium u Olgy Paršové - Zikešové (přitom Mařák vyučoval kreslení na reálce, v letech 1897-1900 byl členem SVU Mánes).

Prvá divadelní vystoupení absolvoval v Brně r. 1899 (Faust), ale od téhož roku se stal členem pražského Národního divadla, které po 2 sezónách opustil (působil v zahraničí: Paříž, Vídeň aj.). V letech 1903-1908 byl opět členem opery ND vedené Karlem Kovařovicem, postupně se uplatnil ve všech operách B. Smetany. Jeho manželkou tehdy byla **Anna Adamcová - Olivová** (1874 - 1950; prvního manžela - malíře Viktora Olivu - opustila kvůli Mařákovi), sama v ND působila 1893-1900 - zpívala i Carmen. Po r. 1907 doprovázela Mařáka v cizině (Rakousko, Německo, Covent Garden v Londýně aj.), dočkala se zklamání, když Mařák v Hamburgu navázal nový vztah k "ohnivé Carmen" - americké pěvkyni **Mary Cavan** (rozené Cawein, žila 1889 - 1968). S touto druhou manželkou navštívil USA, v r. 1914 se s ní vrátil do Prahy 1914; oba byli stálými hosty ND, zpívali společně v Carmen, Tosce, Madame Butterfly aj. Na rozdíl od šetrné první manželky Mary dávala přednost nákladnému životu a reprezentaci, zřejmě z jejího podnětu manžel začal po válce také podnikat (investice do zvukového filmu ho brzy zruinovaly). Kolem r. 1926 se Mařákovi přestěhovali do nové vily ve Strašnicích – 7

tehdy na okraji města, kde v blízkosti dnešní stanice metra Strašnická končila městská tramvaj. Tam žili s adoptivním synkem Hermanem. V divadle byl Mařák podle pamětí H. Theina znám "dobráctvím" a veselými kousky, snad si tak kompenzoval smutné a nešťastné pocity.

Mařák měl široký repertoár, vynikal v něm ve všech tenorových rolích oper Smetanových: nejoblíbenější a nejčastější byl Jeník, ale i další role ve všech 8 operách nastudoval mezi 1900 - 1905; ve svých 55 letech k nim přidal Dalibora (původně v této opeře zpíval Vítka). Také v koncertní činnosti uváděl Večerní písně. Uměl hospodařit s hlasem, vynikal i jako Pelops v melodramatu Fibichově. Úspěšně vystupoval ještě několik let po šedesátce, a to i po posledním příjezdu do USA, kdy zpíval v New Yorku pod taktovkou Toscaniniho tenorový part ve Verdiho Requiem, kritika ho tehdy velice chválila.

Zajímavé osobní svědectví o Otakaru Mařákovi ve svém cestopisu "Světlem pro nic za nic" podal český spisovatel a novinář Edvard Valenta, který na podzim 1936 cestoval po USA (financoval Jan A. Baťa). Mařák žil v Chicagu osaměle a skromně, ale ani tento stav netrval dlouho, v září 1937 byl postižen mrtvicí. V nemocnici ho během svého 1. amerického turné navštívila Marta Krásová, která pak iniciovala akci na pomoc k návratu Mařáka do vlasti (sbírky, dobročinné koncerty). K tomu došlo 4. 3. 1938, Mařáka přivezli na lůžku. Později se situace stabilizovala, po propuštění z nemocnice pěvec bydlel na Vinohradech, měl ošetřovatele. (Strašnická vila byla už dříve v dražbě prodána.) Jako občan USA neměl nárok na žádný příspěvek od státu, podporu zajišťoval fond přátel. Na jaře r. 1939 se léčil v Poděbradech, v novinách se objevila jeho fotografie se zprávou o dalším zlepšení zdravotního stavu. Přišlo však náhlé zhoršení, **zemřel v Praze 2. července 1939**, o 5 dní později byl pochován na Olšanech. Teprve k 90. výročí narození - 1962 - byly Mařákovy ostatky uloženy do hrobky vyšehradského Slavína.

Zájezd SBS do západních Čech 19. května 2007

První zastávka patřila zámku v **Lužanech**, kde řadu let žil proslulý architekt a mecenáš Josef Hlávka (1831-1908). Díky vynikající paní průvodkyni, která je také členkou Nadace Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových, jsme se dověděli mnoho zajímavostí o díle a životě tohoto velikána, který m. j. postavil operu ve Vídni nebo komplex v Černovicích na nynější Ukrajině. Věnoval značné finanční částky na rozvoj kultury a vzdělání českého národa. Po velké povodni r. 1890 navrhl a zaplatil opravu Karlova mostu. Součástí zámku je kaple, k jejímuž vysvěcení složil Antonín Dvořák Mši D-dur, zvanou Lužanská (její část jsme vyslechli v kapli). Dvořák spolu s Vrchlickým, Švabinským, Hynaisem, Sukem a dalšími osobnostmi českého kulturního života byl v Lužanech častým hostem. Jako prezident Hlávkou založené České akademie věd a umění zde později často pobýval J. B. Foerster.

Z Lužan jsme odjeli do blízkých **Přeštic**, kde se Hlávka narodil a kde je také pohřben. Navštívili jsme krásný kostel Nanebevzetí Panny Marie, jehož stropní malby Hlávka financoval, a také hřbitov s rodinnou hrobkou, kterou Hlávka sám projektoval. Cestou jsme také viděli rodný domek. V Přešticích se též narodil hudební skladatel Jan Jakub Ryba, který zde má také pomník.

Další cesta pak vedla do **Dolní Lukavice**, kde na tamním zámku působil jako učitel hudby Joseph Haydn. Zámek je velmi pěkný, ale značně zchátralý. Je obklopen rozsáhlým krásným parkem.

Závěrem jsme ještě neplánovaně navštívili zámek **Nebílovy**. Jeho větší část je už velmi dobře rekonstruována a interiér je vkusně zařízen v dobovém stylu.

V kapli zámku v Lužanech

Lužany

Dolní Lukavice

Návštěva Olšanských hřbitovů -
u hrobů osobností s přímým vztahem k B. Smetanovi
(na př. libretisté, členové rodiny a interpreti díla)
18. září odpoledne

Herbert Masaryk - I ob-2-57 - matka Charlotta G. Masaryková byla významnou smetanovskou badatelkou

Prof. Hanuš Wihan - I ob-7-7 - inspirátor, učitel a člen Českého kvarteta (violoncellista)

Jindřich Mošna - I ob -5-8 - od premiéry Prodané nevěsty (1866) Komediant, později až do konce umělecké dráhy Principál

Zdeněk Košler – IX-13 - m.j. dlouholetý šéf opery Národního divadla, nastudoval celé operní dílo Bedřicha Smetany

Josef Veselka – IX-3a - dlouholetý sbormistr Moravana, později Českého pěveckého sboru, nastudoval a nahrál na desky kompletní Smetanovu sborovou tvorbu

Antonín Waldhauser - IX-3a-63 - malíř - krajinář, učitel druhé Smetanovy choti Betty

Foerstrové - IX-2-78: - Prof. **Josef Foerster st.** jako člen hudebního odboru Umělecké besedy spolupracoval s Bedřichem Smetanou (předsedou odboru); Smetanovým návštěvám v bytě Foerstrových byl již jako malý chlapec přítomen

- **Josef Bohuslav Foerster:** byl oddaným ctitelem BS ("*nejlíbeznější struna na harfě Hospodinově*") a ve svých pamětech přinesl četná důležitá svědectví (premiéry Smetanových oper od r. 1876)

Růžena Maturová - V-17-27 - v letech 1893-1909 členka opery Národního divadla, "nezapomenutelná Libuše" a představitelka dalších rolí ve Smetanových operách, m. j. také první Fibichova Šárka, Foerstrova Eva a Dvořákova Rusalka; učitelka Marty Krásové

Karel Kovařovic - VI-16-32 - šéf opery Národního divadla 1900 - 1920, nastudoval celé Smetanovo operní dílo

Adolf Čech - VI-9c-3 - dirigent Prozatímního divadla i Národního divadla, převzal po Smetanově ohluchnutí řízení jeho oper a premiéroval Hubičku, Tajemství, Libuši a Čertovu stěnu i souborné provedení Mé vlasti

Eliška Krásnohorská - VI-3-38 - libretistka Smetanových oper Hubička, Tajemství, Čertova stěna, Viola (zhudebněno torzo)

Emanuel Züngel - VII-11-503 - libretista Smetanovy opery Dvě vdovy

Karel Bendl – VI - 16- 9 - úspěšný hudební skladatel (populární

tvorba), Bedřich Smetana premiéroval jeho operu Lejla

František Adolf Šubert - V-25-8 - ředitel Národního divadla, zvýšil Smetanovi plat v posledním roce jeho života, dbal na připomínání smetanovských výročí

Otakar Hostinský - IV-1-30 - profesor Karlovy university, již od mládí oddaný přítel Bedřicha Smetany (společná cesta do Mnichova), smetanovský badatel

Josef Mánes - V-7-23 - předseda výtvarného odboru Umělecké besedy v době Smetanova předsednictví v odboru hudebním

Josef Proksch - V-24-18 - slepý pedagog, v letech 1844 - 1847 učitel Bedřicha Smetany v hudební teorii

Jaroslav Goll - III-8-28a - profesor Karlovy university, s Bedřichem Smetanou navštívil společně Mnichov a Salzburg, předseda Sboru pro postavení pomníku B. Smetany

Karel Sabina - III-6-187 - libretista prvních Smetanových oper Braniboři v Čechách a Prodaná nevěsta

Karolina Světlá - IV-8-8 - autorka námětu Smetanovy opery Hubička

Marie Sittová - Petzoldová - III-5-95 - sopranistka Prozatímního a Národního divadla, premiérovala smetanovské role (Karolina ještě pod Smetanovou taktovkou, Vendulka, Blaženka, Libuše, Katuška)

Josef Wenzig - III-8-10 - libretista Smetanových oper Dalibor a Libuše (německou verzi přeložil do češtiny Ervín Špindler), první předseda Umělecké besedy

Josef Jungmann - III-8-28a - ředitel Akademického gymnázia v době, kdy tam studoval Bedřich Smetana

Karel Havlíček Borovský - II-10-68 - gymnaziální kolega Smetanův (z vyšší třídy), znali se už v Německém Brodě a stýkali se i v Praze

Luigi a Lella Ricci - II-2-150 - Luigi Ricci byl švagrem české pěvkyně Terézy Stolzové a skladatelem opery "Kryšpín a kmotra", kterou Smetana nastudoval; jeho dcera Lella působila jako sólistka v Prozatímním divadle v době, kdy operu vedl Smetana

Kateřina Smetanová - II-2-590 - první choť Bedřicha Smetany (roz. Kolářová) zde byla pochována v r. 1859; byly sem přeneseny také ostatky první dcery Bedřišky (zemřela 1855).

Uvedené pořadí hrobů sleduje možnou trasu návštěvy (cca 2 hodiny) od vchodu u stanice metra Želivského k východu u Olšanského náměstí (kaple sv. Rocha). - Výčet samozřejmě není úplný, v rozsáhlém areálu jsou pohřbeni mnozí další smetanovští interpreti, badatelé a lidé se vztahem k B. Smetanovi.

Grieg - norský Smetana a Dvořák

ke 100. výročí úmrtí E. Griega 2. října odpoledne připravila Severská společnost s Muzeem a Společností Bedřicha Smetany

Ke 100. výročí úmrtí norského skladatele světového věhlasu Edvarda Griega (*15. června 1843, +4. září 1907) předložila Severská společnost zvláštní projekt, v jehož rámci se v Praze realizovaly dva pořady. (Na druhém pořadu 22. listopadu 2007 historik Dr. Ladislav Řezníček přednesl výsledky své badatelské činnosti o českém hudebníkovi Janu Šedivém, rodákovi z Hlásné Třebáně, který se v norském Bergenu stal prvním učitelem hudby Edvarda Griega.)

Úvodní slovo na prvním pořadu o Griegově vztahu k našim nejpřednějším skladatelům přednesl

místopředseda SBS Dr. Václav Němec. Pak barytonista Filip Bandžak za klavírního doprovodu Iryny Roměnské zazpíval písně Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka a Edvarda Griega. Pěvec předtím vystoupil jako laureát Ceny Viléma Zítka už v našem pořadu 27. února 2007. V poslední době si přivezl vavříny i z jiných soutěží v zahraničí. Závěrečné ovace přeplněného sálu i další ohlasy potvrdily vysokou úroveň pořadu i stálou oblibu skladeb Edvarda Griega u našeho obecnstva.

Lidmila Němcová, garantka projektu

* * *

Úvodní projev Dr. V. Němce je celý zveřejněn v Severských listech (č.4/2007, str. 11-12). Zde pouze několik výňatků:

Josef Bohuslav Foerster - jeden z mála Čechů, který s Griegem navázal přímý písemný kontakt a který v r. 1890 jako první na světě o Griegoví napsal a publikoval zasvěcenou monografii - v medailonku o norském skladateli napsal:

.... Vzácný dar zpěvu jdoucího k srdci byl dán v míře svrchované Edvardu Griegovi. Jako Smetana a Dvořák byl Grieg rozeným melodikem. V tom spočíval jeho význam. Mýlí se posuzovatelé, kteří neuměli objeviti a pochopiti, v čem a jak hluboce právě melodik Grieg mluví za svoji dobu. ....

Edvard Grieg, skladatel-lyrik, básník a přítel snů! Jak jej srovnati a sepnouti s periodou kvasu a reformace společenského útvaru, s přechodní dobou, plnou bouřlivého rozmachu? Kde hledati tóny, jež by ladily harmonicky se stříbrnou strunou toho blouznivého pěvce? A přece je nasnadě, jak odhaliti onen tajemný souhlas: netřeba než odkryti kořeny Griegovy melodiky, jež vyklíčila z jeho rodné půdy, vyprýtila z prazdíla všeho melodického fondu - z lidové písně. Což nemuselo darovati století, které právem nazýváme stoletím národností, Norům Griega, Polákům Chopina, Čechům Smetanu a Dvořáka?

Po absolutoriu konzervatoře v Lipsku pobýval Grieg ještě tři roky v Kodani, kde studoval u skladatele Nielse Gadeho. Smetana tohoto kolegu při svých cestách mezi Prahou a Göteborgem v Kodani několikrát navštívil a na svých koncertech uváděl jeho skladby. První informace o Smetanovi mohl tedy Grieg získat právě od Gadeho.

Zájem Griegův o Smetanu pokračoval. Po návštěvě jednoho koncertu v lipském Gewandhausu napsal 24. ledna 1896 svému příteli Frantsi Beyerovi: *Včera večer jsme slyšeli Vyšehrad - symfonickou báseň od Smetany; skladbu v mnoha směrech nádhernou, kterou složil člověk, jenž zemřel, aniž by dosáhl uznání, jakého si zasloužil. Napsal smyčcový kvartet "Z mého života", měli byste přimět Halvorsena, aby ho hráli. Smetana ohluchl a náhle slyšel pronikavé tříčárkované e.* (Johan Halvorsen byl tehdy hudebním ředitelem Národní scény v Bergenu.) Při své první oficiální návštěvě Prahy v r. 1903 se Grieg podle dobového svědectví velice zajímal o poslední dobu Smetanova života. Při poslední návštěvě Prahy r. 1906 slyšel v podání sboru Hlahol - jak si pečlivě poznamenal do deníku - i dva sbory Smetanovy.

Grieg pro norskou kulturu a národ znamená tolik, co pro naši kulturu a pro náš národ znamenají Smetana s Dvořákem.

125. výročí prvního souborného provedení *Mé vlasti*

v úterý 30. října odpoledne v Muzeu B. Smetany

29. října 1882 byla v Prozatímním divadle nezdařená premiéra *Čertovy stěny*; při repríze 3. 11. Smetana - po prvé v životě - nedostal ani kytíčku. Přece však čekala na zdrceného skladatele hojivá náplast už o dva dny později na Žofíně, kde byl po prvé (a za jeho života i naposled) souborně uveden cyklus symfonických básní *Má vlast*.

Jednotlivé skladby vznikaly s přestávkami v letech 1874 - 1879, samostatně či v menším seskupení byly provozovány už po vzniku, v r. 1878 dokonce po prvé v zahraničí (v Chemnitz je dirigoval J. Sitt – bratr primadony Marie Sittové). V Praze se však nyní ukázala monumentalita díla. Podle plakátu účinkoval rozšířený orchestr.

Má vlast je výjimečné dílo ve světové hudební literatuře, ojedinělé i v tvorbě Smetanově: práci na cyklu zahájil **v době velikých potíží sluchových**, kdy mu lékař dokonce zapověděl všechnu činnost hudební. Hluchota nastala 20. října, Vyšehrad byl dokončen 18.11. s poznámkou "*v stavu ušní choroby*". Do partitury Vltavy v závěru už Smetana poznamenal, že ji složil za 19 dní - s dodatkem "*jsa úplně hluchým*". V prosinci 1875 dokončil úpravu prvních 4 básní pro 4-ruční klavír. Obě poslední básně *Tábor* a *Blaník* měly premiéru v závěru jubilejního koncertu na Žofíně 4.1.1880 na paměť 50.výročí prvního veřejného vystoupení malého Smetany v Litomyšli.

Je zajímavé, že o interpretaci díla na domácí půdě i v zahraničí se výrazně zasloužili někteří skladatelé. Např. **Leoš Janáček** jako první na Moravě dirigoval Vltavu v r. 1880. Dílo sympaticky přijal **Franz Liszt**, později **Edvard Grieg**. Francouzský skladatel **Camille Saint-Saëns** v roce 1882 slyšel v Praze při domácím večírku Umělecké besedy hrát Vyšehrad 4-ručně Karla Kovařovice a E. Chválu, sám si s Adolfem Čechem pak zahrál Z českých luhů a hájů; doporučil zahrát Vyšehrad v Paříži, kde byl proveden 1.5.1884. **Richard Strauss** jako první dirigent provedl za hranicemi všechny části cyklu (v Mnichově s tamním *Orchester-Verein*). Když byla r. 1894 po prvé provedena Vltava v Berlíně, jakýsi kritik napsal: *Tato skladba je velikou blamáží pro naše pány dirigenty, neboť může-li takovéto dílo čekat skoro 20 let před prahy našich koncertních síní, dokazuje to každému, kdo má uši a slyší, že naši dirigenti neumějí hledat krásu.* - **Oskar Nedbal** dirigoval jako první ve Vídni celý cyklus 1904, o rok později uvedl Vltavu a Šárku se 120-členným orchestrem v italském Turíně – o několik dní později ji dával Arturo Toscanini v Miláně. 16

VELKÝ KONCERT

ve prospěch

v ýpomocného spolku členů sboru a orchestru

kral. zemského

českého divadla v Praze

V SÁLE OSTROVA ŽOFÍNSKÉHO

v neděli dne 5. listopadu 1882 o 12. hod. polední.

POP RVÉ:

„MÁ VLAST“.

Symfonické básně pro velký orchestr

sloužil

Bedřich Smetana.

I. Vyšehrad.	IV. Z českých luhů a hájů.
II. Vltava.	V. Tabor.
III. Šárka.	VI. Blaník.

Orkestr kral. zemsk. českého divadla jest valně rozšířen pány členy Alharmonie a četnými ochotníky.

Dirigent: kapelník pan Adolf Čech.

Programy symfonických básní prodávají se u každého po 10 kr.

Kalichovárně Poltisky v Praze. — Nákladem vlastním.

O. NOSTINSKÝ

Smetanova libretistka Eliška Krásnohorská (*18.11.1847)

13. listopadu odpoledne v Muzeu B. Smetany

O spisovatelčině díle zasvěceně promluvila PhDr. Eva Ryšavá (Matice česká), o její spolupráci s Bedřichem Smetanou Dr. Václav Němec. Ukázky z operního díla zazpívali posluchači pražské konzervatoře za klavírního doprovodu prof. Jany Nácovské, ukázky z korespondence obou umělců četla doc. Lidmila Němcová.

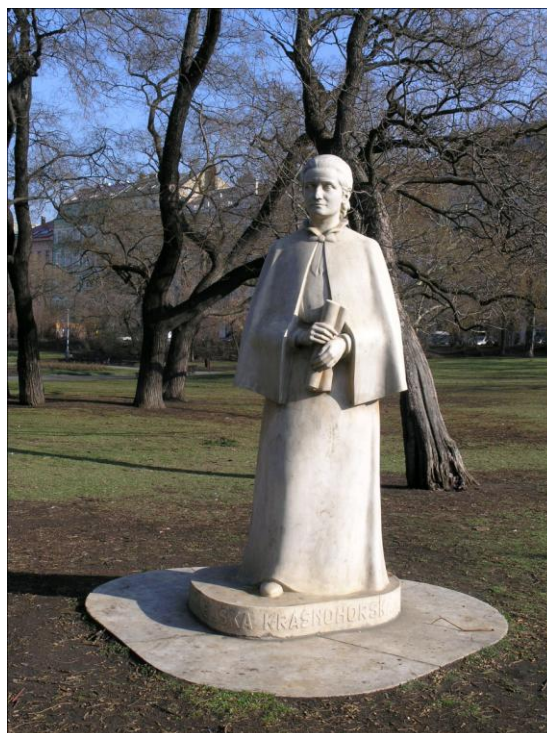
Z projevu Dr. Němce:

Eliška Krásnohorská žila naplno ve své době a stěží si dnes představíme všechny její aktivity (básnířka, spisovatelka, kritička, redaktorka, veřejně činná organizátorka ženského hnutí). Jako libretistka přežívá dodnes ve třech Smetanových operách. Pomohla Smetanovi umělecky i lidsky, a přece tato její nezištná činnost byla ve své době předmětem nevybíravé kritiky z mnoha stran (dokonce i některých Smetanových příznivců). Smetanu osobně poznala už jako 16-letá dívka prostřednictvím svého staršího bratra Jindřicha Pecha, který jako profesionální hudebník působil v hudební škole B. Smetany a Ferd. Hellera. Eliška tehdy pravidelně navštěvovala besedy v paláci Lažanských, zpívala v dámském sboru (z něhož se vyvinul Hlahol), také přeložila několik textů zhudebněných Robertem Schumannem - Smetana byl spokojen. Její první libreto - Lejlu - zhudebnil Karel Bendl. Od r. 1867 žila Krásnohorská s rodinou v Plzni, kde ji Smetana navštívil a projevil zájem o libreto. Trošku se cítil dotčen, že ho veřejně kritizovala pro některé deklamační nedostatky v Prodané nevěstě, její vysvětlení však přijal. Původně sjednávané libreto Lumír nebylo nakonec zhudebněno vůbec, konkrétní spolupráce byla dohodnuta o Viole - Smetana ji začal komponovat už po Libuši, ale pak byl zaujat jinými úkoly a k dílu se vrátil až na konci života. K intenzivní spolupráci došlo až po ohluchnutí. Spolupráce skladatele s libretistkou na opeře **Hubička** na námět Karoliny Světlé byla velice dobrá, Krásnohorská si pokládala za čest sloužit skladateli zcela nezištně. Ten její verše zhudebňoval velice lehce - tehdy ještě žil v Praze, řešil potřebné úpravy s libretistkou většinou osobně. Premiéra byla nesmírně úspěšná, i když byly potíže s uveřejněním libreta. Spolupráce při **Tajemství** probíhala spíše na dálku (osobně během občasných návštěv Smetanových v Praze), bez problémů. Při komponování **Čertovy stěny** Smetana dlouho tajil změnu pojetí.

Krásnohorská byla zděšena, nakonec se podvolila. Libreto vyšlo bez jakéhokoli vysvětlujícího komentáře. Mezi oběma umělci prakticky ustal asi na 1.5 roku kontakt. Osudy jejich vztahu blíže popsal editor jejich korespondence Mirko **Očadlík**. Ocitujme jeho závěrečná slova:

Když se naplňuje čas a blíží se nutnost opustiti tento svět, je zapotřebí udělat pořádek. Ze světa má zmizeti, co bylo bolestí jen osobní. Krásnohorská pálí listy Smetanovy a ve svých vzpomínkách zmírňuje vše, co dříve drsnějším tónem vyjádřilo její bolest a zklamání, Proč má být dílo největšího českého umělce zatíženo trpkými připomínkami? Proč má na díle, proti kterému už není předsudků, které svítí svým životodárným leskem celému národu a které přezařuje i do širého světa, ulpěti trpká vzpomínka účastníka trpícího proto, že myšlence vítězné sloužil? Co bolelo, to přebolelo. Eliška Krásnohorská zemřela dne 26. listopadu 1926.

Stále jasněji a hřejivěji promlouvá k národu dílo Smetanovo a stoupá výše do vyššího jasu světlý Smetanův zjev. Není na něm poskvrný ani stínu, neboť vše, co šlo s ním, je účastno jeho veliké slávy. V tomto světě se dostává zvláštní záře věrným vyznavačům a mučedníkům – zde nabyla Eliška Krásnohorská nesmrtelnosti.

Přednášející PhDr. Eva Ryšavá a Dr. Václav Němec a doc. Lidmila Němcová, která četla ukázky z korespondence E. Krásnohorské s B. Smetanou

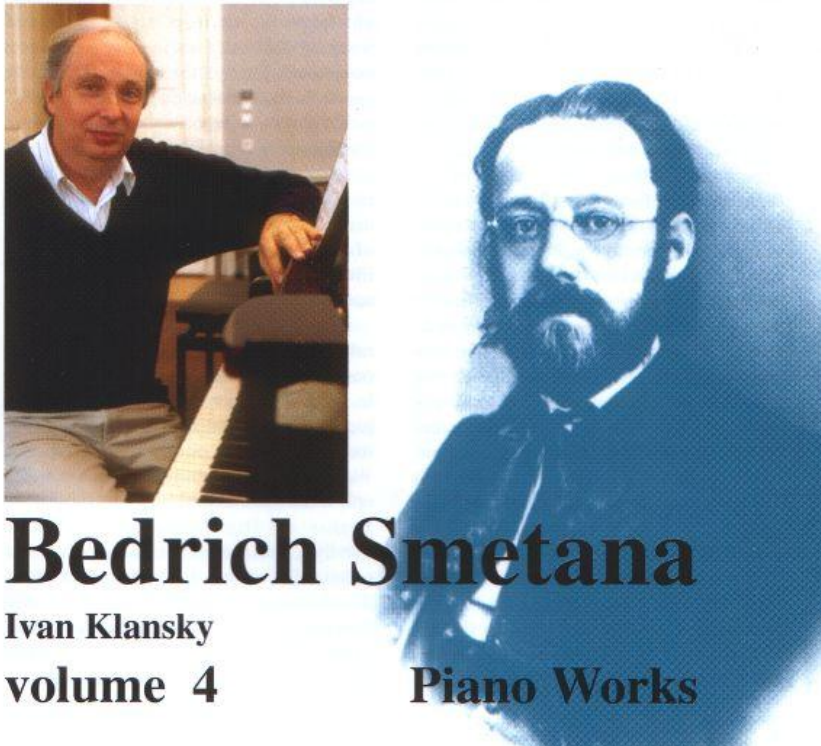

V hudební části vystoupili Yong-Ki Won (Jižní Korea), Martina Sehylová, Jana Nácovská, Barbora Perná a Michaela Kapustová

Nahrávka klavírního díla B. Smetany v Dánsku

4. prosince (uspořádala Severská společnost s Muzeem a Společností Bedřicha Smetany)

Vedle už "klasických" nahrávek kompletního klavírního díla Bedřicha Smetany v podání **Věry Řepkové** (kolem r. 1950) a profesora **Jana Novotného** (kolem r. 1970) a nyní pořizované nahrávky **Jitky Čechové** zůstává dánská nahrávka profesora Ivana Klánského poněkud "utajena". Upozornila na ni ředitelka Muzea B. Smetany PhDr. Olga Mojžíšová, která iniciovala a moderovala tento pořad.

Bedrich Smetana
Ivan Klansky
volume 4   Piano Works

Profesor Klánský se vyznal ze svého vztahu k dílu Bedřicha Smetany a vysvětlil, jak v letech 1989-1994 došlo k nahrávce pro dánskou firmu Kontrapunkt. Z 6 - dílného souboru posluchači vyslechli některé skladby z mladšího Smetanova období, etudu Na břehu mořském (vzpomínku na Švédsko) i úryvek z virtuózní dramatické skici "Macbeth" (kterou Smetana napsal během působení na Severu). V závěru umělec sám zahrál jednu ze Smetanových Salonních polek.

Adventní pořad o "moravském Rybovi" **Josefu Schreierovi**

8. prosince v přednáškovém sále hlavní budovy
Národního muzea (pořad SBS s Maticí českou)

Účastníci velmi dobře navštíveného adventního pořadu ani netušili, že u jeho zrodu byl básník Fráňa Šrámek. Na Šrámkově Sobotce 2006 se totiž náhodně setkal mgr. Zdeněk Smiřický z Dřevohostic s doc. Lidmilou Němcovou z Prahy. V konverzaci došlo jak na dřevohostického rodáka Josefa Schreiera, tak i na Společnost Bedřicha Smetany a tím též na myšlenku představit pražským hudebním nadšencům skoro zapomenutého moravského hudebního skladatele. Protože znalci označují Schreiera jako „moravského Rybu“, byl pořad zařazen do adventní doby a k účasti přizvána Maticie česká.

Do Prahy přijeli z Moravy 4 účinkující v čele s iniciátorem mgr. Smiřickým, který celé vystoupení moderoval. Významný brněnský muzikolog profesor PhDr. Jan Trojan, CSc. posluchače seznámil s životem a dílem Josefa Schreiera v zasvěceném výkladu, proloženém živými ukázkami jeho tvorby v podání pěvkyně mgr. Marcely Buchmannové z Bystřice pod Hostýnem a klavíristky Zuzany Outratové z Kroměříže.

V závěru pořadu zazněla nahrávka Schreierovy vánoční mše „Missa pastoralis in C boemica“. Její nejstarší notový záznam objevil profesor Trojan v archívu kláštera v Rajhradě. Po dalším mnohaletém pátrání v matrikách a archívech zjistil, že se její skladatel narodil v Dřevohosticích u Bystřice pod Hostýnem 2. ledna 1718. Po studiích Josef Schreier odešel jako mladý kantor na svou první štaci do Bílovic u Uherského Hradiště, kde se oženil a pravděpodobně prožil kus šťastného života, který ho inspiroval k bohaté tvůrčí činnosti. Kolem roku 1755 zde složil uvedenou vánoční mši, ve které se střídají zpěvní party v českém a latinském jazyce i ve valašském nářečí. Schreierova uvedená mše - napsaná asi 40 let před slavnou vánoční mší Jana Jakuba Ryby "Hej mistře" (z r. 1796) - je plná veselí, jasu a radosti z narození Páně. Také další skladby tohoto autora patří nesporně k významným dílům své doby. V r. 2003 profesor Dr. Trojan s mgr. Z. Smiřickým objevili v Muzeu hudby Slovenského národního muzea v Bratislavě dalších 28 záznamů o

Schreierových dílech, svědčících o tom, že tento kantor odešel po r. 1760 na Slovensko, kde pilně tvořil dál. Zatím není známo, kde a kdy zemřel, jeho hudba se však zachovala. Profesoru Trojanovi se podařilo dokázat, že skladatel téhož jména Josef Schreier (*kolem 1739 v Hustopečích) - uvedený v Československém hudebním slovníku (1965; svazek 2, str. 496) - není totožný s dřevohostickým rodákem, jehož některá díla se mu však připisují. Naopak tamtéž uvedený **Norbert Schreier** (*1744 v Beloticích na Moravě) byl nepochybně synem dřevohostického Schreiera (neexistující Belotice nutno nahradit Bílovicemi); byl slovenským národním buditelem ze skupiny Bernolákovců, věhlasným teologem, znalcem jazyků a hudebním skladatelem; zemřel jako rektor ve Štiavnici v r. 1811.

K novodobé premiéře Schreierovy vánoční mše „Missa pastoralis in C boemica“ podle nejstaršího zachovaného notového zápisu autora a v plném nástrojovém obsazení došlo z iniciativy Z. Smiřického 25. prosince 2002 v Olomouci. Následovala uvedení díla v rodišti skladatele, v Bystřici pod Hostýnem i v jiných moravských městech. Koncem r. 2003 ji nastudovaly a přednesly v Uničově tamní amatérské soubory, které o rok později zajistily zahraniční premiéru ve Vídni. Právě záznam tohoto vídeňského vystoupení – zakončený koledou Narodil se Kristus Pán - byl promítnut v závěru pořadu.

PhDr. Jan Trojan, CSc. (*1926) - emeritní profesor Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, se zabýval m. j. dějinami hudebního divadla. Rekonstruoval mnoho skladeb staré české hudby pro hudební redakce rozhlasu. Napsal kromě vysokoškolských skript 136 drobnějších pramenných příspěvků z historie hudby a v odborných vědeckých časopisech vydal 142 rozsáhlých hudebně-historických studií. Jeho stěžejními díly jsou monografie „Kantoři na Moravě a ve Slezsku v 17.až 19. století“ (Muzejní a vlastivědná společnost Brno, 2000) a „Dějiny opery“ (Paseka Praha, 2001). V r. 2005 olomoucké nakladatelství VOTOBIA vydalo knihu Jana Trojana: „*Josef Schreier (1718 - ?) - podivuhodné osudy života a díla moravského skladatele a kantora*“. Úvodní část o historii městečka Dřevohostice a o jeho dalších významných osobnostech i dokumentární přílohy zpracoval pedagog mgr. Zdeněk Smiřický, který jako dlouholetý obyvatel Dřevohostic byl iniciátorem vzniku knihy.

Podle podkladů Z. Smiřického a J. Trojana zpracoval V. Němec

Členství ve Společnosti Bedřicha Smetany

Členství ve Společnosti Bedřicha Smetany jako sekci SNM je od roku 2006 podmíněno:

- a) individuální přihláškou do Společnosti Národního muzea;
- b) zaplacením ročního členského příspěvku ve výši:
  - 100,- Kč pro důchodce a studenty,
  - 200,- Kč pro ostatní.

Pro maximální usnadnění platby doporučujeme podávat nové přihlášky a platit členské příspěvky při pořadech SBS v Muzeu Bedřicha Smetany pověřeným pracovníkům výboru SBS. Na základě nově podané přihlášky a zaplaceného příspěvku bude zajištěno v přiměřené době vydání členské legitimace SNM.

Pokud jste již členy jiných sekcí SNM, oznamte pouze při našich pořadech (event. zašlete oznámení poštou), že máte zájem o členství v SBS a uveďte číslo své členské legitimace SNM. Pak budete zváni na naše pořady; další platba (máte-li zaplacený příspěvek SNM prostřednictvím jiné sekce nebo sekretariátu) odpadá.

Členství ve svazku SNM přináší různé výhody; jejich aktualizovaný přehled dostáváte ve Zprávách Společnosti Národního muzea.

PRO VYUŽITÍ VŠECH VÝHOD JE TŘEBA PROKAZOVAT SE:
a) ČLENSKOU LEGITIMACÍ SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA,
b) DOKLADEM O ZAPLACENÍ ČL. PŘÍSPĚVKU NA BĚŽNÝ ROK.
UCHOVÁVEJTE PROTO OBA DOKUMENTY A V PŘÍPADĚ
POTŘEBY JE MĚJTE PŘI SOBĚ!

Výbor Společnosti Bedřicha Smetany

Doporučené spojení s představiteli SBS:

během pořadů SBS v Muzeu Bedřicha Smetany

Doporučené spojení s představiteli SNM:

uvedeno ve Zprávách Společnosti Národního muzea

Přímé spojení pro event. další informace:

- a) SBS: c/o Muzeum Bedřicha Smetany, Novotného lávka 1,
110 00 Praha 1; tel. 222 220 082;
- b) Dr. Václav Němec: tel. 274 811 801 (záznamník);
e-mail: lidmila.nemcova@quick.cz